

GS. ROBERT HUBER:

“**GIẢI NOBEL**
không phải là
thành công lớn nhất
của cuộc đời tôi”

NHÂN CHUYẾN THĂM VIỆT NAM VÀ DỰ HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC “HÓA SINH VÀ SINH HỌC PHÂN TỬ PHỤC VỤ NÔNG, SINH, Y HỌC VÀ CÔNG NGHIỆP THỰC PHẨM” DIỄN RA TỪ NGÀY 15 ĐẾN 17/10/2008 TẠI HÀ NỘI CỦA GS. ROBERT HUBER, NGƯỜI ĐÃ GIÀNH GIẢI NOBEL HÓA HỌC NĂM 1988, BẢN TIN ĐHQGHN ĐÃ CÓ DỊP PHÒNG VẤN NHÀ KHOA HỌC DANH TIẾNG NÀY.

Tuổi thơ cơ cực

GS. ROBERT HUBER: Tôi sinh năm 1937 tại Munich (CHLB Đức) và tôi lớn lên đúng vào thời gian bùng nổ chiến tranh Thế giới II. Đó là quãng thời gian không thể nào tin nổi, thành phố của tôi bị phá hủy hoàn toàn. Hai năm cuối của chiến tranh, tôi không thể đến trường vì tất cả các trường học đều đóng cửa. Cuộc sống cũng vô cùng khó khăn vì khan hiếm lương thực. Đến năm 1946, tôi đi học trở lại nhưng cũng chưa học Hóa, hồi đấy tôi học nhiều về ngôn ngữ cổ như tiếng Hy Lạp hay tiếng Latin. Phải mãi đến khi vào đại học, tôi mới bắt đầu học Hóa và tôi hiểu rằng đó chính là ngành học của tôi

PV: Làm sao ông biết là Hóa học chính là ngành học của ông?

GS. ROBERT HUBER: Ngay từ bé, tôi đã không thích những môn học nhiều lý thuyết mà thay vào đó là những môn liên quan đến thực hành. Thực tế khi học trung học, tôi đã tự mình làm một vài thí nghiệm nhỏ. Và khi vào đại học, tôi đã không ngần ngại chọn môn Hóa học vì thích nhìn sự vật từ bên trong. Ở đó, tôi đã gặp những giáo sư rất giỏi. Tôi nhanh chóng hoàn thành chương trình học đại học, rồi Experimental Diploma (tương đương Thạc sỹ), rồi tiến sỹ. Tôi đã có may mắn tiếp cận được một dự án nghiên cứu lớn về hormone và cấu trúc phân tử do một nhà sinh học nổi tiếng ở Munich thực hiện. Việc được tham gia vào nhóm nghiên cứu này không hề dễ dàng. Ban đầu, tôi chủ yếu nghiên cứu về tinh thể học protein trên các mẫu côn trùng. Kết quả nghiên cứu này đã làm sáng tỏ một số nghiên cứu trước đó thực hiện trên động vật có vú. Mà nhờ vậy mà tôi cũng lúc nhận được 2 đề nghị làm giám đốc nghiên cứu tại Đại học Basel (Thụy Sĩ) và Viện Hóa Sinh Max Planck. Khi đó tôi 31 tuổi. Tôi chọn Viện Hóa Sinh Max Planck để được ở gần gia đình và tiếp tục cộng tác với Đại học Công nghệ Munich nơi tôi nhận chức Giáo sư năm 1976. Tôi bắt đầu những thí nghiệm đầu tiên về việc phân tích cấu trúc tinh thể. Rất khó khăn vì hầu như rất ít người nghiên cứu về lĩnh vực này. Những năm sau đó, tôi tiếp tục mở rộng hướng nghiên cứu ban đầu, kết hợp với nhiều phòng thí nghiệm trên thế giới và giờ đây, phương pháp nghiên cứu dựa trên tinh thể học protein đã trở nên rất phổ biến trên thế giới. Có khoảng 10.000 nhà khoa học đang sử dụng phương pháp này...

TIỂU SỬ GS. ROBERT HUBER

Sinh ngày 20/2 năm 1937 tại Munich, Đức

Tốt nghiệp Tiến sỹ Hóa học tại Đại học Công nghệ Munich

1972, nhận chức giám đốc nghiên cứu tại Viện Hóa Sinh Max-Planck

1976, nhận chức giáo sư Đại học Công nghệ Munich

Từ 1976-2005, làm giáo sư thỉnh giảng tại Đại học Duisburg – Essen (Đức), Đại học Autonoma Barcelona (Tây Ban Nha), Đại học Quốc gia Seoul (Hàn Quốc), Đại học Cardiff (Anh Quốc)

1988, nhận giải thưởng Nobel Hóa học cùng với GS H. Michel và GS. Deisenhofer cho công trình nghiên cứu xác định cấu trúc ba chiều của phản ứng quang hợp)

PV: Và chính ông là một trong những người đi tiên phong...

GS. ROBERT HUBER: Tôi đã rất may mắn là một trong những người đầu tiên. Thật tuyệt vời khi những gì mình làm và kết quả đạt được là mới mẻ. Tôi rất hào hứng với những nghiên cứu này. Giờ đây thì các nhà khoa học đã tiến rất xa trong lĩnh vực này. Tôi thấy hạnh phúc và may mắn. Việc phân tích đòi hỏi phải kết hợp nhiều lĩnh vực khác nhau: hóa học, sinh học, toán học để tìm hiểu cả quá trình và đây thực sự là một nghiên cứu liên ngành.

Giải Nobel không phải là thành công lớn nhất

PV: Quay trở lại với thời điểm năm 1988, khi ông biết tin ông đạt giải Nobel, ông đang làm gì?

GS. ROBERT HUBER: Tôi đang uống trà...

PV: Uống trà?

GS. ROBERT HUBER: Vâng, khi đó tôi đang uống trà trong phòng làm việc thì cô thư ký đến và nói rằng có ai đó gọi đến từ Stockholm nhưng cô không hiểu gì cả. Tôi nghe điện và người ta nói với tôi rằng tôi đã được nhận giải. Khi tôi quay về phòng, thì đồng nghiệp của tôi đã tập trung tại đó. Họ cũng đoán được điều gì đó. Thực ra tôi cũng đã có trước một chút thông tin vì có một số người nói rằng khả năng công trình nghiên cứu này sẽ đoạt giải, nhưng cũng chẳng có gì là chắc chắn. Đây là một bất ngờ rất thú vị.

PV: Và sau đó thì ông làm gì?

GS. ROBERT HUBER: Tôi tiếp tục làm việc.

PV: Tôi nghĩ là ông sẽ phải mở tiệc ăn mừng chứ?

GS. ROBERT HUBER: Có, một bữa tiệc nhỏ cùng với các đồng nghiệp trong Viện.

PV: Giải Nobel là thành công lớn nhất của cuộc đời ông, thế còn...

GS. ROBERT HUBER: (Ngắt lời) Tôi cũng không biết nữa. Nhưng giải Nobel chắc không phải là thành công lớn nhất của cuộc đời tôi. Trước đó tôi cũng đã có nhiều giải thưởng và sau này cũng thế nhưng giải thưởng Nobel là một cái mốc quan trọng. Khi tôi được nghiên cứu, tôi đã hài lòng lắm rồi. Nhưng tôi thực sự vui mừng vì giải thưởng này đã giúp thu hút nhiều sinh viên xuất sắc. Trước đây thì tôi cũng đã có những sinh viên

giỏi nhưng sau giải thưởng thì tôi có được những sinh viên giỏi hơn nữa. Có thể đo được năng suất bằng số lượng báo cáo khoa học có giá trị mà chúng tôi đã cùng nhau công bố.

PV: Thế còn những thất bại?

GS. ROBERT HUBER: (Ngừng 1 lát) Tôi nghĩ là tôi đã rất may mắn, may mắn trong mọi lĩnh vực, Tôi đã may mắn khi chọn ngành Hóa, chọn nghiên cứu tinh thể học, rồi chọn

hơn đến ngành của tôi, tôi nhận được nhiều đề nghị xin làm nghiên cứu sinh hơn và chọn được nhiều người giỏi. Nhóm nghiên cứu của tôi lớn hơn và kết quả thực nghiệm của nghiên cứu sinh rất ấn tượng. Tôi được biết đến nhiều hơn và nhận được nhiều lời mời. Nhưng tôi thực sự thích trao đổi nghiên cứu trong lĩnh vực của mình về cấu trúc protein, nhất là với sinh viên. Tôi mong muốn có cơ hội trở lại Việt Nam. Hiện tại, lĩnh vực nghiên

điều kiện làm việc tốt hơn rất nhiều với các loại thiết bị mà ở đây không có. Hoàn cảnh của các bạn lại rất khác. Nhưng các bạn hãy xác định một công việc mà các bạn thực sự thích thú, và hãy làm nó với tất cả niềm đam mê. Trên đường từ Hạ Long về Hà Nội, đi qua những vùng quê, tôi thấy những người nông dân làm việc rất vất vả. Không có một mảnh đất nào bị để lãng phí. Tôi nghĩ có nhiều nghiên cứu ứng dụng rất có ích. Một lời khuyên

GS. Robert Huber & GS. Mai Trọng Nhuận - Giám đốc ĐHQGHN

sống ở Munich, quê hương tôi. Rồi tôi đã rất may mắn khi có những đồng nghiệp tuyệt vời, những người rất tài giỏi mà trong số đó nhiều người đã nổi tiếng ở Đức và nhiều nước khác. Khi có nhiều người cùng nghiên cứu một lĩnh vực thì độ cạnh tranh cao hơn và càng cần phải cố gắng nhiều hơn nữa. Môi trường cạnh tranh đó giúp tôi có động lực nghiên cứu. Nói chung là tôi chẳng có gì để phàn nàn, tôi đã thật may mắn.

PV: Giải Nobel đã thay đổi cuộc đời ông như thế nào?

GS. ROBERT HUBER: Cũng không nhiều lắm. Tôi vẫn tiếp tục việc nghiên cứu của tôi thôi. Nhưng như tôi đã nói, có nhiều người quan tâm

cứu này chưa có ở Việt Nam. Tôi hy vọng là nhân chuyến thăm này, tôi có thể kêu gọi các nhà khoa học trẻ đi theo hướng nghiên cứu này.

Nên đầu tư vào những gì thực sự cần thiết cho cuộc sống

PV: Xin ông một lời khuyên cho các nhà khoa học trẻ, đặc biệt là những nhà khoa học trẻ Việt Nam, những người đang tiếp nối con đường khoa học của ông?

GS. ROBERT HUBER: Thật là khó để đưa ra lời khuyên. Bởi vì tôi đến từ một đất nước có nền khoa học phát triển hơn các bạn rất nhiều. Tại đó, tôi có

nữa là để làm nghiên cứu, có thể các bạn cần đến các phòng thí nghiệm ở nước ngoài, nhưng hãy quay trở về để phục vụ đất nước của các bạn. Tôi nghĩ ở Việt Nam các bạn không nhất thiết phải theo đuổi những nghiên cứu cao siêu, xa vời mà nên tập trung đầu tư cho những ngành khoa học thực sự cần thiết cho chính cuộc sống của các bạn: như nông nghiệp, y tế cộng đồng....

PV: Nhưng tôi có cảm tưởng, nhiều khi chúng ta không thể xác định được chính xác chúng ta cần gì?

GS. ROBERT HUBER: Cái này thì các bạn phải tự tìm ra câu trả lời thôi.

Hãy để trẻ em làm những gì chúng thích

PV: Câu chuyện về khoa học đã dài, chúng ta quay sang chuyện gia đình. Tôi thấy trong tiểu sử tự thuật của ông, viết cách đây 20 năm trong đó ông ghi rằng có 4 người con, trong đó 3 người đã theo ngành kinh tế và ông hy vọng người con thứ 4 sẽ tiếp bước sự nghiệp của ông. Bây giờ cô ấy đang làm gì rồi?

GS. ROBERT HUBER: Lại là kinh tế. Con gái tôi sang Anh và học tại trường Kinh tế London và giờ đang làm giáo viên. Nhưng đến năm 1992, tôi có thêm một con trai nữa. Năm nay, con trai tôi 16 tuổi, đang học trung học và có vẻ cũng có thiên hướng khoa học, biết đâu là Hóa học hay Vật Lý.

PV: Tôi hỏi vậy vì theo quan niệm của người Việt thì bố mẹ thường hay thích con cái tiếp nối công việc của mình...

GS. ROBERT HUBER: (Cười) Cả thế giới cũng vậy thôi. Ai cũng thích như thế. Nhưng tốt hơn là không nên bắt buộc mà hãy để con cái làm những gì chúng thích.

PV: Chắc đây là lần đầu tiên Giáo sư tới Việt Nam và ông sẽ có những ngày làm việc bận rộn? Ấn tượng ban đầu của ông thế nào?

GS. ROBERT HUBER: Đúng, đây là lần đầu tiên tôi đến Việt Nam. Tôi còn chưa làm việc gì mà mới chỉ đi thăm Vịnh Hạ Long. Tôi đã đi qua những vùng quê trù phú, những cánh đồng lúa, cây cối, hoa sen. Mọi người làm việc rất chăm chỉ. Hầu như không thấy máy móc mà chỉ thấy những người nông dân với mấy con trâu. Đặc biệt là những người phụ nữ làm việc rất vất vả. Phải nói rằng phụ nữ Việt Nam mạnh mẽ, đẹp và duyên dáng. Trên suốt dọc đường đi, tôi cũng đã thấy có rất nhiều xe đạp, xe máy. Tôi rất thích hình ảnh 2 em học sinh mặc áo dài truyền thống trên chiếc xe đạp, một em ngồi trước, một em ngồi sau.

PV: Xin cảm ơn ông về cuộc phỏng vấn và xin chúc ông có những ngày thăm và làm việc tại Việt Nam vui vẻ.

Thật may là tôi đã không quá háo hức, nếu không, chắc hẳn tôi đã thất vọng. Không những tuyên bố hùng hồn, không nói những câu triết lý sâu xa; GS. Huber “đòi thường” một cách không thể “đòi thường” hơn. Ăn mặc giản dị, nói năng chậm rãi, từng hành động từ việc cầm chén nước, đến dáng ngồi, rồi khi sửa lại gọng kính đều từ tốn và bình thản; không bao giờ nghĩ đến chuyện “thành công” và vì đó cũng chẳng bao giờ để ý đến chuyện “thất bại”, với ông, được nghiên cứu những gì mình thích, thế đã là quá đủ. Cuối buổi nói chuyện, ông còn biến chúng tôi từ những người “đi phỏng vấn” thành những người “được phỏng vấn” khi cứ cẩn thận hỏi đi hỏi lại xem: “Ngày mai tôi sẽ gặp ai? Họ là sinh viên hay nhà khoa học? Chuyên ngành của họ là gì, chỉ có Hóa Sinh hay cả các ngành khác?” (mặc dù ông đã có bản chi tiết công việc cả tuần trong tay). Bởi ông không muốn người khác mất thời gian đến nghe những gì họ không muốn nghe, bởi ông muốn chuẩn bị thật tốt cho bài nói chuyện. Bất chợt, tôi nhận ra, đôi khi, chúng ta, những kẻ ngoài cuộc, vẫn tưởng tượng thái quá lên, rằng nhà khoa học, đặc biệt là nhà khoa học đạt giải Nobel phải thế này, phải thế kia. Thực ra, chính cái vẻ chậm chạp, khiêm nhường và cẩn thận kia mới là những yếu tố quan trọng nhất để hình thành nên một GS. Huber, nhà Hóa học thực nghiệm hàng đầu thế giới.

>> PHẠM HIỆP - BÙI TUẤN